

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра журналістики та мовної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

_____ Інна САВИЦЬКА
« » _____ 2025 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації

протокол № 12 від 17 квітня 2025 р.

Завідувач кафедри _____
Світлана ХАРЧЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП 06 «Журналістика»

_____ Світлана ХАРЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи наукових досліджень»

галузь знань: 06 «Гуманітарні науки»

спеціальність: 061 «Журналістика»

освітня програма: «Журналістика»

гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник:

д-р філ. наук, проф.

Семашко Тетяна Федорівна

Опис навчальної дисципліни

«Основи наукових досліджень»

для повного терміну денної форми навчання

Останнім часом здійснюються активні пошуки нових технологій підготовки фахівця, які зорієнтовані на формування його особистості, розвитку творчості і самостійності. Йдеться не про удосконалення навчально-виховного процесу, а про розробку нової концепції освіти, де всі її складники спрямовані на особистісно орієнтований розвиток майбутнього фахівця, формування його як творця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до практичних вимог сьогодення. Важлива роль у цьому складному процесі належить курсу, метою якого є оптимальна організація діяльності молодих дослідників. Для дослідника-початківця важливо не тільки знання основних, характерних для його науково-дослідної роботи положень, а й наявність хоча б загальних уявлень про методологію наукової творчості. Це допоможе набуті необхідного досвіду в організації науково-дослідної роботи, у використанні методів наукового пізнання, застосуванні логічних законів і правил, що дозволить молодим дослідникам розкрити свій творчий потенціал та пройти шлях від дослідника-початківця до молодого вченого.

В результаті вивчення даної дисципліни студент має засвоїти методологію та методику наукових досліджень, їх планування та організацію. На основі отриманих знань студент навчиться відбирати та аналізувати необхідну інформацію за темою досліджень, формулювати мету та завдання дослідження, пропонувати нові наукові ідеї, знаходити власні розв'язання, систематизувати, пояснювати та узагальнювати наукові факти; підготувати їх до самостійного виконання наукової роботи з журналістикознавства; ознайомити з методикою написання текстів у науковому жанрі (повідомлення, доповідь, тези, наукова стаття, курсова робота), а також оформлювати їх у вигляді наукових статей, доповідей та рефератів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- методологією проведення наукових досліджень;
- методи організації наукових досліджень у журналістикознавстві;
- жанри наукових досліджень та особливості їх написання;
- властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів;
- основні прийоми викладу наукових матеріалів;
- інформаційне забезпечення наукових досліджень;
- виконувати власне медіадослідження;
- відбирати і аналізувати інформацію за темою наукового дослідження;
- оприлюднювати результати наукового дослідження
- вільно користуватися виражальними засобами наукової мови.

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	перший (бакалаврський)	
Спеціальність	061 «Журналістика»	
Освітня програма	«Журналістика»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	основна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	—	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання		
	денна форма навчання	скорочений термін навчання
Рік підготовки	2	-
Семестр	3	-
Лекції	15	-
Практичні, семінарські заняття	45	-
Лабораторні заняття	—	-
Самостійна робота	60	-
Індивідуальні завдання	—	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:		-
аудиторних	4	
самостійної роботи студента	4	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є вивчення основних понять і теоретичних положень курсу; ознайомлення з соціальною комунікацією як науковою галуззю, її методологією та методикою проведення наукових досліджень для ефективної науково-дослідницької діяльності студентів.

Набуття компетентностей

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Фахові (предметні) компетентності (СК):

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ												
Тема 1. Наука як система уявлень про світ	12	1	4	–	–	7						
Тема 2. Теоретичні основи наукових досліджень.	12	2	3	–	–	7						
Тема 3. Поняття про методологію досліджень. Методи дослідження в журналістикознавстві.	13	2	4	–	–	7						

Тема 4. Особливості аналізу медіатекстів.	13	2	4	–	–	7						
---	----	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--

Разом за змістовим модулем 1	50	7	15	–	–	28						
-------------------------------------	-----------	----------	-----------	----------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--

Змістовий модуль 2.

МЕТОДИКА НАПИСАННЯ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Тема 5. Форми впровадження результатів наукового дослідження	16	2	6	–	–	8						
Тема 6. Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела	17	2	7	–	–	8						
Тема 7. Методика написання текстів різних наукових жанрів	17	2	7	–	–	8						
Тема 8. Особливості оформлення наукових робіт. Представлення результатів наукових досліджень.	20	2	10	–	–	8						
Разом за змістовим модулем 2	70	8	30	–	–	32						
Усього годин	120	15	45	–	–	60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наука як система уявлень про світ	1
2	Теоретичні основи наукових досліджень.	2
3	Поняття про методологію досліджень. Методи дослідження в журналістикознавстві.	2
4	Особливості аналізу медіатекстів.	2
5	Форми впровадження результатів наукового дослідження	2
6	Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела	2
7	Методика написання текстів різних наукових жанрів	2
8	Особливості оформлення наукових робіт. Представлення результатів наукових досліджень.	2

	Разом	15
--	--------------	-----------

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукова мовна культура – основа професійної діяльності майбутніх журналістів	3
2.	Об'єкт та предмет дослідження в науці про соціальні комунікації. Сучасні напрями журналістикознавчих досліджень	3
3.	Позитивізм та інтерпретивізм у дослідженнях медіакомунікацій	3
4.	Описові методи, аналіз документальної інформації та спостереження у журналістикознавстві	3
5.	Сучасний медіатекст як об'єкт медіадосліджень.	3
6	Особливості вільного інтерв'ю як процесу комунікації	3
7.	Комбіновані методи у дослідженні медіакомунікацій	3
8.	Форми впровадження результатів наукового дослідження	3
9.	Особливості складання плану і написання тез до текстів наукового стилю	3
10.	Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела (анотування, реферування, рецензування)	3
11.	Методика підготовки наукового джерела (реферат, наукова стаття, курсова та дипломна роботи)	3
12.	Розробка структури наукової праці, основні вимоги до структури та оформлення, стандарти оформлення списку використаних джерел	3
13.	Основні форми апробації отриманих наукових результатів (наукова конференція, науковий діалог, дискусія, наукова суперечка)	4
14.	Підготовка наукової доповіді та презентації за результатами дослідної роботи	4
	Разом	45

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості розвитку сучасної науки	6

2	Поняття про науковий текст, мовні засоби наукового тексту	творення	6
3	Письмові роботи наукового стилю		6
4	Сучасні вимоги до написання наукової статті		6
5	Вимоги до оформлення бібліографії		6
6	Композиція наукової рецензії та наукового відгуку		6
7	Мовний етикет української науки		6
8	Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу		6
9	Стандартні мовні кліше усного наукового мовлення		6
10	Підготовка до участі в науковій дискусії, полеміці.		6
	Разом		60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- поточне та модульне тестування;
- самостійні роботи;
- практичні роботи;
- індивідуальні завдання;
- командні проєкти;
- презентації та виступи на наукових заходах.

7. Методи навчання

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод проєктного навчання;
- метод змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод проблемного викладу;
- метод пошуку;
- метод командної роботи.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
1 семестр		
Модуль 1. Методологія наукових досліджень		
Практична робота 1	Наукова мовна культура – основа професійної діяльності журналістів	5
Самостійна робота	Письмова відповідь на теоретичне питання	10
Практична робота 2	Сучасні напрями журналістикознавчих досліджень	5
Тестування	Об'єкт та предмет дослідження в науці про соціальні комунікації.	10
Практична робота 3	Практичне використання отриманих знань.	5
Доповідь із презентацією	Особливості розвитку сучасної науки	15
Практична робота 4	Сучасний медіатекст як об'єкт медіадосліджень.	5
Самостійна робота	Укладання бібліографії.	15
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Методика написання наукових текстів		
Практична робота 5	Тетоди у дослідженні медіакомунікацій	5
Тестування	Методика виконання наукового дослідження.	15
Практична робота 6.	Форми впровадження результатів наукового дослідження.	5
Самостійна робота	Оформлення науково-дослідної продукції.	20

Практична робота 7.	Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела	5
Письмова відповідь	Оформлення та презентація наукової роботи.	5
Практична робота 8.	Форми апробації отриманих наукових результатів (наукова конференція, науковий діалог, дискусія, наукова суперечка)	5
Самостійна робота	Підготовка наукової доповіді	10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання :	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчим балом. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзаменів заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу – плагіат заборонений.

Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за подвійним дипломом, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в он-лайн режимі за погодженням із деканом факультету)
------------------------------------	--

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки магістра спеціальності 061 «Журналістика».
2. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни
(<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5128>)
3. Підручники та навчальні посібники.
4. Плани лекційних і практичних занять.
5. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
6. Цифрові освітні ресурси:
 - <https://nubip.edu.ua/node/2394> – інформаційний портал бібліотеки НУБіП України
 - <https://nubip.edu.ua/node/17325> – електронна бібліотека НУБіП України
 - <http://www.nbuv.gov.ua/> – інформаційний портал Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
 - <http://journlib.univ.kiev.ua/> – електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка
 - <http://j-school.kiev.ua> – сайт Могилянської школи журналістики Національного університету “Києво-Могилянська академія”.
 - <http://hklib.npu.edu.ua/> – інформаційний портал Наукової бібліотеки національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
 - <https://rada.gov.ua/> – Законодавство України. Офіційний портал Верховної Ради України.
 - <http://www.mon.gov.ua> – офіційний вебсайт Міністерства освіти і науки України.
 - <http://www.ifj.org> – Міжнародна Федерація журналістів (IFJ – International Federation of Journalists).
 - <https://www.aup.com.ua/category/library> – сайт Академії Української преси.
 - <https://detector.media/> – матеріали сайту ДетекторМедіа.
 - <http://www.academia.edu> – мережа для пошуку наукової літератури Academia
 - <http://www.researchgate.net> – мережа для пошуку наукової літератури Research Gate
 - <http://www.scholar.google.com> – мережа для пошуку наукової літератури Google Scholar
7. Семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
8. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).
9. Перелік питань до екзамену. Екзаменаційні білети.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Адаменко М. І. Основи наукових досліджень. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 188 с.

2. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи: навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ. Київ : Форум, 2020. 270 с.
3. Костенко Н. В. Досвід контент-аналізу: моделі та практики : монографія. Київ : Центр вільної преси, 2013. 200 с.
4. Різун В., Скотникова Т. Методологічні засади українського журналістикознавства як гуманітарної науки. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Журналістика. 2013. Вип. 20. С. 15–18.
5. Різун В., Хилько М., Скотникова Т. Специфічні методи дослідження в журналістикознавстві. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Журналістика. 2013. Вип. 20. С. 4–6.
6. Різун В. В., Скотникова Т. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві: навч. посібн. Київ: Київський університет, 2015. 232 с.
7. Семенов О. Організація науково-дослідної роботи студентів філологічних факультетів педагогічних університетів. Київ–Глухів, 2022. 96 с.
8. Хилько М. Методологічні основи соціальнокомунікаційних досліджень в Україні. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2023. Вип. 37. С. 84–93.

Додаткова література

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.
2. Довідник здобувача наукового ступеня. Київ: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2011. 70 с.
3. Різун В. В. Про стан нашої науки та вимоги до написання дисертацій. *Наукові записки Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*. 2013. №10. С. 7-13.
4. Державна атестація: методичні вказівки з підготовки та оформлення кваліфікаційної роботи рівня «бакалавр» напряму 6.030301 «Журналістика» денної та заочної форм навчання / укладач: О. Г. Ткаченко, В. О. Садівничий, І. Л. Гаврилюк. Суми, 2021. 36 с.
5. Конспект лекцій з дисципліни «Основи журналістикознавчих досліджень» для студентів 4 курсу гуманітарного факультету спеціальності 6.030301 «Журналістика» денної форми навчання / укладач О. Г. Ткаченко. Суми, 2018. 96 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Центр контент-аналізу (Відкриті звіти) – <http://ukrcontent.com/>
2. Детектор медіа. Моніторинг <https://detector.media/category/monitoring/>
3. Академія української преси (Моніторинг) – <http://www.aup.com.ua/>
4. Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс] [сайт]. – Режим доступу : <http://www.journ.univ.kiev.ua/>
5. Телекритика. Вся правда про медіа [Електронний ресурс] [сайт]. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/>
6. Київський міжнародний інститут соціології (Прес-релізи та звіти) – <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports>

7. Проект Тексти.org.ua (Журналістика даних, статті)
– <http://texty.org.ua/>